

Liite: **Palvelusopimus - HYTE- yhdyspintatyö, toimenpiteet ja mittarit**

1. Johdanto

Yhdyspinnalla tarkoitetaan kahden tai useamman organisaation toiminnallista yhteyttä tai liittymäpintaa, jossa korostuu yhdessä tekemisen merkitys.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 -valtioneuvoston periaatepäättös linjaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteitä tuleville vuosille. Periaatepäätöksen toimeenpanosuunnitelman toteutumista ja seuranta koordinoi Kansanterveyden neuvottelukunta. Suunnitelma päivitetään vuosittain yhdessä sidosryhmien kanssa.

Periaatepäätöksen toimenpiteiden tuloksena on, että eri hallinnonaloilla on yhteiset tavoitteet, jotka pohjautuvat yksilöiden ja yhteisöjen lähtökohtien sekä niihin yhteydessä olevien tekijöiden parempaan ymmärtämiseen. Periaatepäättös korostaa eriarvoisuuden vähentämistä ja vahvempaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmasta keskeistä on kuntien kanssa tehtävä yhdyspintatyö.

Toimeenpanosuunnitelman painopiste 3 (Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut) korostaa yhteistyörakenteita, jotka mahdollistavat vaikuttavan yhteistyön eri hallinnonalojen ja järjestöjen välillä. Poikkihallinnollinen ja monitoimijainen yhteistyö sekä ihmisten osallisuus ovat perusta, jolla yhteinen työ toteutuu. Yhteistyö hyödyntää verkostoja ja perustuu kumppanuudelle. Vaikuttavimmat toimenpiteet ovat sellaisia, joita tehdään samaan aikaan eri suunnista ja joilla on sama tavoite. Tuloksena on, että ihmiset saavat sujuvasti yhteen toimivia palveluja.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä linjataan eri hallinnonalojen yhteisiä tavoitteita ja yhteistyötä, jotka ovat perusta ajattelutavan, toiminnan sekä rakenteiden muutokselle.

2. Valmisteluprosessi vuoden 2022 palvelusopimukseen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja yhdyspintatyön toimenpiteitä valmisteltiin yhdyspintaverkostoissa ja valmistelua koordinoi kuntien hyvinvointikoordinaattoriverkosto. Toimenpiteiden valmisteluun osallistuivat seuraavat yhdyspintaverkostot: ehkäisevä työn verkosto, LAPE yhteistyöryhmä, maahanmuutto ja kotouttamisen verkosto, ravitsemusterveyden edistämisen verkosto ja työllisyyden hoidon verkosto. Yhdyspintaverkostot saivat toimeksiannon, jossa yhdyspintatyön toimenpiteiden ja niitä koskevien mittareiden toivottiin pohjautuvan maakunnallisiin HYTE-kärkiin vuosille 2020 -2025 (1. Mielen hyvinvointi, 2. Osallisuus ja yhteisöllisyys, 3. Arjen turvallisuus ja 4. Pääteettömyys ja terveelliset elintavat) ja niiden alla oleviin strategisiin tavoitteisiin. Toimenpiteiden määrittelyssä pyydettiin huomioimaan koronan vaikutukset ja hyvinvointikoordinaattoriverkoston vuodelle 2022 valitsema HYTE-teema terveelliset elintavat ja ylipaino, joka liittyy yhteen kuntien HYTE-kertoimen tulosindikaattoriin.

3. Toimenpiteet ja mittarit vuodelle 2022

Toimenpiteet ja mittarit on jaoteltu maakunnallisten HYTE-kärkien ja niihin liittyvien strategisten tavoitteiden alle. Jaottelu ei ole ehdoton, vaan osa toimenpiteistä liittyy useampaan HYTE-kärkeen, jotka on numeroitu. Toimenpiteen yhteydessä olevilla numeroilla suluissa viitataan niihin HYTE-kärkiin, joihin kyseisen toimenpiteen on lisäksi katsottu vastaavan.

Yhdyspintaverkostot seuraavat ja arvioivat toimenpiteiden toteutumista 2 x vuodessa haluamassaan aikataulussa vuoden 2022 aikana. Yhdyspintaverkostot raportoivat toimenpiteiden toteutumisesta hyvinvointikoordinaattoriverkostolle 1/2023 mennessä. Hyvinvointikoordinaattori-verkosto tekee yhteenvedon vuoden 2022 toimenpiteiden toteutumisesta.

1. Mielen hyvinvointi

Kasvu-, opiskelu- ja elinympäristö tukee mielenterveyttä erilaisissa elämäntilanteissa ja yhteiskunnan muutoksissa.

Haavoittuvassa asemassa tai elämäntilanteessa olevat tulevat kuulluiksi ja kohdatuiksi eri tuen ja avun muodoissa.

Toimenpide 1.1 Arkeen kytkeytyvän ruokatoiminnan järjestäminen työelämän ulkopuolella olevien palveluissa. Vahvistetaan työelämän ulkopuolella olevien terveellistä ravitsemusta ja ruokaan liittyvää elämänlaatua Elämänlaatua ruualla hankkeen tuella. (2)

- Mittari: Ruokatoiminnan järjestäminen kuvattu.
- Vastuutaho: Kaupunki, PHHYKY

Toimenpide 1.2 Sitoudutaan Yhdessä mielessä - mielenterveysosaaminen paikalliseksi pääomaksi hankkeen toteutukseen ja juurrutetaan hyväksi havaitut käytännöt koko alueelle. Lisätään ammattilaisten mielenterveysosaamista.

- Mittari: Mielenterveysosaamisen johtamiseen on laadittu ja käyttöön otettu alueellinen malli. Työntekijöiden vahvistunut osaaminen tukee kuntalaisten resilienssiä muutostilanteessa. Toteutuneet koulutukset, osallistuneiden lkm.
- Vastuutaho: Kaupunki, PHHYKY

Toimenpide 1.3 Otetaan käyttöön BDI-depressiokysely sosiaali- ja terveydenhuollon varhaisissa palveluissa.

- Mittari: Mittarin käytön laajuus/suorituspaikat tmv.
- Vastuutaho: PHHYKY

2. Osallisuus ja yhteisöllisyys

Kuntalaisten kokemus osallisuudesta ja vaikuttamisesta vahvistuu edellisvuosiin verrattuna.

Syrjäytymisriskissä olevien määrä on maan keskitasoa pienempi.

Toimenpide 2.1 Huolehditaan alueen palvelujen saavutettavuudesta vähintään englannin kielellä (julkiset palvelut, verkkosivu). (1,3,4)

- Mittari: Peruspalvelut ja kiireelliset palvelut on käännetty englannin kielelle.
- Vastuutaho: Kaupunki, PHHYKY

Toimenpide 2.2 Palvelujen saavutettavuuden ja esteettömyyden kehittäminen, monikielisten palvelujen ja etäpalvelujen kehittäminen, toimijoiden viestinnän kehittäminen. (1,3,4)

- Mittari: Alueellisessa integraatiopalvelupisteessä (Alipissa) on otettu käyttöön monikielinen tulkkaus- ja viestintäapplikaatio.
Lahden kaupunki ja PHHYKY ovat kehittäneet monikielistä viestintää yhteistyössä.
- Vastuutaho: Kaupunki, PHHYKY

Toimenpide 2.3 Säännöllisesti toteutuvien yhteisöllisten ruokailumahdollisuuksien järjestäminen ja niistä tiedottaminen (ikäntyneet). (1)

- Mittari: Tieto säännöllisestä ruokailusta saatavilla.
- Vastuutaho: Kaupunki

Toimenpide 2.4 Päiväkodin ja koulun ruokailun ja ruokakasvatuksen systemaattinen yksikkökohtainen arviointi ja kehittäminen. (4)

- Mittari: Nykytila.fi käytössä.
- Vastuutaho: Kaupunki

Toimenpide 2.5 Arvioidaan päätösten ja toiminnan vaikutuksia lapsiin ja lasten oikeuksien toteutumiseen lapsivaikutusten arviointi (LAVA). Toteutettavissa osana laajempaa ennakkovaikutusten arviointia (EVA). (3)

- Mittari: Toteutuneet arvioinnit.
- Vastuutaho: Kaupunki, PHHYKY

Toimenpide 2.6 Otetaan asukkaat mukaan ehkäisevän työn suunnitteluun, kehittämiseen ja toteuttamiseen.

- Mittari: Asukkaiden osallistuminen ehkäisevän työn suunnitteluun, kehittämiseen ja toteuttamiseen (osallistumisen kohde, tapa, lkm).
- Vastuutaho: Kaupunki

3. Arjen turvallisuus

Kuntalaiset kokevat asuin- ja elinympäristönsä viihtyisäksi ja turvalliseksi.

Toimeentuloedellytykset ovat koko maan tasolla tai sitä parempi.

Lähisuhteet ovat turvallisia.

Toimenpide 3.1 Kuntien välisen yhteistyön tiivistäminen: nimettyjen yhteyshenkilöiden säännölliset verkostotapaamiset maahanmuuton ja kotouttamisen palveluissa. (1,2,4)

- Mittari: Verkosto, jossa on kuntien maahanmuuttoyhteyshenkilöt ja PHHYKY:n edustus, on kutsuttu kokoon kaksi kertaa.
- Vastuutaho: Kaupunki, PHHYKY

Toimenpide 3.2 Vajaaravitsemuksen riskin tunnistus ja hoito ikääntyneiden palveluissa. (4)

- Mittari: Vajaaravitsemuksen tilanne saatavilla RAI:sta. Hoitomalli käytössä.
- Vastuutaho: PHHYKY

Toimenpide 3.3 Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa konsultaatiokäytäntöjä ja jalkautuvia työmuotoja kehitetään, arvioidaan ja kuvataan. Erityisen tuen kehittämisen esi- ja perusopetuksessa-hankkeen toteutus ja juurruttaminen.

- Mittari: Konsultaatiokäytännöt ja jalkautuvat työmuodot on kuvattu ja käytössä. Hankkeen arviointi/kehittämissuunnitelma tehty.
- Vastuutaho: Kaupunki, PHHYKY

Toimenpide 3.4 Oppilas- ja opiskelijahuollon kehittäminen osana lainsäädäntömuutosten toimeenpanoa sekä palvelukuvausten laatiminen. (1,4)

- Mittari: Palvelujen käytön ja suositusten toteutumisen seuranta. Kouluterveyskyselyn tulokset. Palvelukuvaukset laadittu.
- Vastuutaho: Kaupunki, PHHYKY

Toimenpide 3.5 Perhekeskustoiminta osana sote-keskustoiminnan kehittämistä; Perhekeskustoiminnanjohtamisen ja koordinaatorakenteen tarkastelu. Sähköisen perhekeskuksen sisältöjen laajentaminen. Systeemisen toimintamallin ja johtamisen kehittäminen. (1,2,4)

- Mittari: Perhekeskustoiminnan toteutuminen kunnissa kuvattu ja etenee. Sähköinen perhekeskus täydentyy kuntien, järjestöjen ja seurakuntien palvelukuvauksilla.
- Vastuutaho: Kaupunki, PHHYKY

Toimenpide 3.6 Otetaan systemaattiseen käyttöön perhe- ja lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake neuvoloissa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa.

- Mittari: Kartoitusten lkm, esiin nousseet riskit (lkm), tehdyt interventiot ja hoitoonohjaukset.
- Vastuutaho: PHHYKY

Toimenpide 3.7 Selkeät toimintaprosessit työ- ja toimintakyvyn arviointiin ja eläkemahdollisuuksien selvittelyyn yhteistyössä työkykyhankkeen kanssa. (1,4)

- Mittari: Toimintaprosessit kuvattu.
- Vastuutaho: Kaupunki, PHHYKY

Toimenpide 3.8 TYP-työn (työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu) ja muun monialaisen yhteistyön prosessien määrittely ja toimintaprosessien selkiinnyttäminen osana kuntakokeilua. (2)

- Mittari: Yhteistyöprosessit määritelty ja selkiytetty.
- Vastuutaho: Kaupunki, PHHYKY

Toimenpide 3.9 Sosiaali- ja terveydenhuollon ja työllisyyden kuntakokeilun työntekijöiden monialaiseen yhteistyöhön liittyvän vastuutyöntekijämallin kehittäminen (työpari/vastinparimalli). (4)

- Mittari: Vastuutyöntekijämalli valmisteltu.
- Vastuutaho: Kaupunki, PHHYKY

Toimenpide 3.10 Yhdyspintatyön toimivuuden ja tavoitteiden toteutumisen säännöllinen seuranta työllisyydenhoidon toimijoiden yhteistyöverkostossa ja raportointi.

- Mittari: Säännöllinen seuranta ja raportointi toteutuu.

- Vastuutaho: Kaupunki, PHHYKY

Toimenpide 3.11 Tiivis yhdessä tekeminen Kunto-hankkeen kanssa mm. nuorten matalan kynnyksen ennaltaehkäisevien mielenterveyspalvelujen luomiseksi/vahvistamiseksi. (1,2,4)

- Mittari: Tiivis yhteistyö toteutuu.
- Vastuutaho: Kaupunki, PHHYKY

Toimenpide 3.12 Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärä kasvaa. Edistetään kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden etenemistä heidän työllistämispolullaan. (1,2)

- Mittari: Asiakasmäärän kasvu vähintään 5% vuoden 2019 tasoon nähden (= vähintään 900 lahtelaista on vuonna 2022 tosiasiallisissa aktiivitoimenpiteissä). Vähintään 35% kuntouttavan työtoiminnan asiakkaista etenee työllistämispolullaan.
- Vastuutaho: Kaupunki, PHHYKY

4. Päihteettömyys ja terveelliset elintavat

Päihteiden kokeilu ja käyttö on vähäisempää kuin maassa keskimäärin.

Elintavat ovat terveelliset.

Toimenpide 4.1 Ylipainoisten lasten moniammatillisen hoitopolun kuvaaminen.

- Mittari: Hoitopolku kuvattu.
- Vastuutaho: PHHYKY

Toimenpide 4.2 Ylipainoisten aikuisten moniammatillisen hoitomallin kuvaaminen.

- Mittari: Hoitomalli kuvattu.
- Vastuutaho: PHHYKY

Toimenpide 4.3 Toteutetaan tunne- ja turvataitokasvatusta varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. (1,3)

- Mittari: Käytössä olevat menetelmät, käytön laajuus/kunta, toteutuneet toimenpiteet.
- Vastuutaho: Kaupunki

Toimenpide 4.4 Laajennetaan ja vahvistetaan alkoholin riskikäytön puheeksiottoa ja systemaattista kirjaamista.

- Mittari: Kattavuus 10%, mini-interventioaktiivisuus 60%.
- Vastuutaho: PHHYKY

